

μερῶν τοῦ σώματος καὶ ἡ πνοὴ προῆγον ὑγρασίαν εὐθύ· παγόνουσαν. Οἱ ἐπενδύται ἐξηραίνοντο εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε ἦτο ἀδύνατον νὰ κινηθῶσιν οἱ φοροῦντες αὐτοῦς. Αἱ ἐκ δέρματος θαλασσίων κυνῶν περισκελίδες μᾶς ἐφύλαττον ἀπὸ τὸ ψῦχος. Ἐφοροῦμεν κατὰσαρκα μαλλωτὰ φορέματα, τὰ ὁποῖα περιεκαλύπτομεν μὲ περισκελίδα καὶ μὲ ἐπενδύτην ἐκ προβοταίου δέρματος. Ἐβράψαμεν δὲ εἰς τὸν ἐπενδύτην κουκούλαν, μὲ τὴν ὁποίαν ἐσκεπάζομεν τὴν κεφαλὴν ὁσάκις ἐξετιθέμεθα εἰς ψυχρὸν ἄνεμον. Τὰ χειρόκτια ἡμῶν ἦσαν πυκνότατα· ἐφοροῦμεν δὲ αὐτὰ καὶ ὅτε ἐπυροβολοῦμεν, ἵνα ἀποφύγωμεν τὴν θερμὴν τὴν ὁποίαν ἡ ἐπαφὴ τοῦ αἰδήρου θὰ μετέδιδεν εἰς τὸ δῆμα ἡμῶν.

Ἡ πολικὴ νύξ, κατὰ τὴν διήγησιν τῆς ὁποίας ἐτρόμαξαν οἱ περιηγηταί, δὲν ὑπῆρξεν εἰς ἡμᾶς τόσον δυσάρεστος, διότι εὐρέθημεν προητοιμασμένοι· ἕκαστος ἐξήρχετο ἀπὸ τὸν Τέγετῶν κρατῶν φανὸν μὲ πετρέλαιον. Ἦρχισε δὲ τὸν Νοέμβριον καὶ διήρκεσε τέσσαρας μῆνας ὀλοκλήρους. Τὸ βόρειον σέλας διέλαμπε συνεχῶς· διέλυε τὰ σκότη καὶ ἐπέφερε παραδοξότατα ἀποτελέσματα. Δύσκολον δὲ θὰ ἦτο νὰ περιγράψῃ τις τὸ ἐρυθροκύνον αὐτοῦ φῶς, τοὺς σπινθήρας αὐτοῦ ὁμοιάζοντας πρὸς ἀπεράντους ὄφεις περιελισσομένους· ὡς στεφάνους καὶ ἀντανακλιῶντας ζωηροτάτην λάμψιν, εἶτα δὲ ἐξαφανιζομένους. Τὸ φῶς ἦτο τόσον ζωηρὸν ὥστε ἠδυνάμεθα νὰ ἀναγινώσκωμεν ὡς ἐν λαμπρᾷ ἡμέρᾳ, ἀναπληροῦν σχεδὸν διὰ τῆς διαρκείας τοῦ τὸν ἀπόντα ἥλιον. Τὸ κυνήγιον τῶν λευκῶν ἄρκτων μᾶς διεσκέδαζε πολὺ.

Τὰ ζῶα ταῦτα τὰ ὁποῖα δὲν εἶχον ἰδεῖ ποτὲ ἀνθρώπους, προσεϊκύνοντο ἀπὸ τὸν κρότον καὶ ἤρχοντο ἐγγύτατα εἰς τὸ πλοῖον· ὁσάκις δὲ εἰδοποιούμεθα ὅτι ἐπλησίαζέ τις ἄρκτος, συνήγομεν ὅλον τὸ πλήρωμα καὶ διενέμομεν τοὺς ναῦτας περὶ τὸν Τέγετῶν ὀπισθεν τῶν διεσκορπισμένων πάγων. Ἐκρατοῦμεν δὲ καὶ τὰ ὄπλα ἑτοιμα. Μόλις δὲ προσήγγιζε καὶ εὐθύς ἠκούετο κρότος πυροβόλου, μετὰ τὸν ὁποῖον καὶ πολλοὶ ἄλλοι κατὰ σειρὰν, οὕτως ὥστε πρὶν καλογνωρίσῃ ποῦ εὐρίσκεται ἔβλεπεν ἑαυτὴν περικυκλωμένην. Μίαν τῶν ἡμερῶν ἐνῶ ὁ οὐρανὸς ἦτο καθαρὸς καὶ ἀναβισκόμενον τὸ θερμόμετρον, θήλεια ἄρκτος ἦλθε περὶ τὸ σκάφος μετὰ τῶν δύο μικρῶν αὐτῆς. Δύο ναῦται, πυροβολήσαντες ἀμέσως κατὰ τῆς μητρὸς, τὴν ἐφόνευσαν καὶ αὐτὴ ἔπεσε μυκωμένη· εὐκόλως δὲ συνελάβομεν τὰ μικρὰ, τὰ ὁποῖα ἠλπίζομεν νὰ φέρωμεν εἰς τὴν πατρίδα ἡμῶν. Κατάρθωσαν ἄμφω νὰ δραπέτευσωσι, καὶ μόλις ἐπροφθάσαμεν νὰ πυροβολήσωμεν μακροθὲν κατ'αὐτῶν. Ἡ μήτηρ ἦτο ὠραιότατον ζῶον ἐξ ποδῶν μήκους, τῆς ὁποίας τὸ δῆμα ἦτο περίλευκον. Ἐν ὄσῳ διετρίβομεν ἐκεῖ ἐφονεύσαμεν ἐξήκοντα ἐπτὰ, τῶν ὁποίων κατεργάσθημεν μὲν τὰ δέ-

ματα, ἐβιάσθημεν δὲ νὰ ἐγκλείψωμεν μετὰ τοῦ πλοίου.

Ἡ Πλὴν τῆς θήρας τῶν ἄρκτων εἶχομεν καὶ τὴν τῶν θαλασσίων κυνῶν, εἰς ἄκρον δυσχερῆ, διότι ἀποβαίνουσιν εἰς τὸ ἕδαφος μετὰ μεγίστης προσοχῆς· μόλις δὲ παρατηρήσωσι τὸν ἐλάχιστον κίνδυνον καὶ βυθίζονται ἐκ νέου. Μόνον τὸ ἔλαιον καὶ τὸ δῆμα τοῦ κυνὸς τούτου χρησιμεύει· δὲν τρώγεται δὲ, εἰμὴ ἐν ἐσχάτῃ ἀνάγκῃ, διότι ἔχει ἀποφορὰν ἐνῶ τὸ κρέας τῆς ἄρκτου εἶναι ἀξιόλογον, καὶ χάρις εἰς αὐτὸ ἐγένετο οἰκονομία τῶν ἄλλων ἐφοδίων. Ὅσάκις δὲ δὲν ἐνεφανίζοντο ζῶα, ἐτοποθετοῦμεν κατὰ σειρὰν φιάλας καὶ πυροβολοῦντες συνετρίβομεν αὐτὰς, ἀποφεύγοντες οὕτω καὶ τὴν ἀηδὴ ἄργιαν καὶ τὸ ψῦχος, τὸ ὁποῖον κατεπάγωνεν ἡμᾶς ὁσάκις ἐμένομεν ἀκίνητοι. Τροφὴν δὲ εἶχομεν τὸ πρόγευμα, καὶ τὸ γεῦμα ῥόφημα ἐκ φασήλων, ἀλεύρου καὶ πεμμικάνης. Ἡ πεμμικάνη εἶναι μίγμα κρεάτων τεταριγευμένων, διατηροῦν ἐν μεγάλῳ ὄγκῳ μεγάλας θρεπτικὰς ιδιότητας· ἐν κοχλιάριον ἀρκεῖ νὰ θρέψῃ ἓνα ἄνθρωπον ἐν διαστήματι εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν. Τὴν δὲ μεσημβριανὴν εἶχομεν σοκολάταν, ὀκτὼ οὐγκίαις ἄρτου καὶ ποτήριον τσατοῦ. Ἐν ἑλλείψει δὲ νικητιανῆς μετεχειρίζομεθα ἐξηραμμένα φύλλα τσατοῦ. Καὶ αὕτη ἦτο ἡ τροφὴ ἡμῶν ὅτε εὐρισκόμεθα εἰς ἐκδρομὴν. Ἐπὶ τοῦ Τέγετῶν ὅμως ἦτο μετριωτέρα. Τὴν 4^η ὡρὰν τῆς πρωίας ἦτοιμάζετο ὁ καφρὸς· τὴν 8^η οἱ ναῦται ἐλάμβανον ῥόφημα ὡς καὶ ὅτε ἐταξείδευον δι' ἐκλύθρου, οἱ δὲ ἀξιωματικοὶ ἔπινον καὶ νερόβραστον σοκολάταν. Τὴν μεσημβριανὴν ἐτρώγομεν κρέας καὶ λάχανα τεταριγευμένα, καθὼς καὶ ῥόφημα καὶ κρέας ἄρκτου νεωστὶ φονευθείσης. Τὴν 6^η παρετίθεντο τὰ λείψανα τοῦ πρωῖνου γεύματος καὶ τσάιον· εἰς δὲ τοὺς ἀξιωματικούς· ἐδίδοντο καὶ μακαρόνια· ὁ ἄρτος ἐχορηγεῖτο ἀμέτροτος· ἐπίνομεν δὲ οἶνον, ρόμιον καὶ τσάιον.»

**Ἐπειτα συνέχισα.*

L. ROZIER.

ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΣ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδι σελ.: 248.

B'

Ξυλεία καὶ λοιπαὶ προσωφελεῖαι τοῦ δάσους.

Ἡ ξυλεία ὡς ἕκαστος γνωρίζει εἶναι τὸ σημαντικώτερον προϊόν τοῦ δάσους. Ἡ ξυλεία ὡς ἐκ τῆς χρήσεως αὐτῆς διακρίνεται εἰς καύσιμον, οἰκοδομήσιμον, ναυπηγήσιμον, καὶ εἰς ξυλείαν χρησιμεύουσαν ὡς ὑλικὸν εἰς τὴν βιομηχανίαν. Ἄνευ τῶν δασῶν οὐκ εἶχε καύσιμον ξυλείαν ἠθέλομεν ἔχει, οὔτε οἰκίας, οὔτε πλοῖον, οὔτε ἔπιπλα, οὔτε ἐργαλεῖα κ.λ.π. οἷα τῶν σήμερον. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὁ ἀνθρώπινος νοῦς εὐρίσκει ἐν ἀνάγκῃ τρόπον νὰ οἰκονομῇ τὸ ἑλλείπον διὰ τοῦ ὑπάρχοντος, τὸ ἀκριβὲν διὰ τοῦ εὐθηνοῦ καὶ τὸ εἰς καλλιτέραν χρήσιν ἰδιόζων δι' ἄλλου κα-

τωτέρου. Οὕτω λοιπὸν ἀναπληροῦται πολλαχοῦ ἢ καύσιμος ξυλεία διὰ τῶν λιθανθράκων, γαιανθράκων, ποανθράκων κ.λ.π. Πρὸ χρόνων (πολλαχοῦ καὶ τὴν σήμερον) ἰδίως εἰς τὰ χωρία πᾶσαι αἱ οἰκίαι ἦσαν ξύλιναί, αἱ κέραμοι ἀνεπληροῦντο διὰ λεπτῶν σανίδων, αἱ γέφυραι καὶ πᾶν ἐπιπλοῦν ἦτο ἐπίσης ξύλινον· πολλὰ ἐργαλεῖα μάστιγα, τὰ ὅποια τὴν σήμερον ὡς διαρκέστερα κατασκευάζομεν σιδηρᾶ, ἄλλοτε ἦσαν ξύλινα· οὐχ ἦττον δὲν δύναται καὶ πάντοτε νὰ ἀναπληρωθῇ τὸ ξύλον δι' ἄλλης ὕλης ἕνεκα τῶν ιδιοτήτων αὐτοῦ, τῆς ἐλαστικότητος καὶ στερεότητος αὐτοῦ ἰδίως κατὰ ὀριζόντιον θέσιν, τῆς ἐλαφρότητος καὶ τῆς ιδιότητος, ὅτι εἶναι κακὸς ἀγωγὸς τῆς θερμότητος.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἔπεται πόσον εὐεργετικὰ εἶναι τὰ δάση εἰς τὴν ἀνθρωπότητα διὰ τὴν ξυλείαν καὶ πόσον ἀναγκαῖα ἐπομένως ἡ ὑπαρξὶς αὐτῶν. Καὶ ὅμως πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ὁ προσπορισμὸς ξυλείας δὲν εἶναι πανταχοῦ εὐκόλος· τοῦναντίον μάλιστα πολλαχοῦ δυσκολώτατος ἢ καὶ ἀδύνατος· διότι ἕνεκα τοῦ μεγάλου ὄγκου (συγκριτικῶς πρὸς τὸ βάρος) τὰ δασικὰ προϊόντα δὲν ἰδιάζουσι τόσον διὰ τὸ ἐμπορίον. Συνήθως μάλιστα ἔχουσι πολὺ μεγαλείτερον ὄγκον ἢ προϊόντα τῆς γεωργίας τῆς αὐτῆς πάντοτε ἀξίας· σίτος λ. χ. ἀξίας 100 δραχμῶν καταλαμβάνει πολὺ μικρότερον χῶρον ἢ ξυλεία ἀξίας 100 δραχμῶν. Οὐχ ἦττον ὑπάρχουσι πολλοὶ βαθμοὶ διαφορᾶς μεταξὺ τῶν δασικῶν προϊόντων ὡς πρὸς τὴν μεταφορὰν. Ὅσον ἀφορᾷ π. χ. τὴν καύσιμον ξυλείαν, ὅσω μεγαλειτέρα ἢ εἰδικὴ δύναμις τῆς θερμότητος τοῦ ξύλου, τόσω ἀπωτέρω τῆς ἀγορᾶς δύναται νὰ παρῶσθῃ. Περισσότερον τῆς καυσίμου ξυλείας ἰδιάζει διὰ τὴν μεταφορὰν ἢ οἰκοδομήσιμος καὶ ἡ πρὸς ἐπιπλοποιίαν, ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἢ μεγαλειτέραν ἀγοραίαν τιμὴν ἔχουσα ξυλεία. Ἀπὸ μᾶλλον ἀπομεμακρυσμένα δάση δύναται νὰ ἐξάγῃται ἢ ρητίνη καὶ νὰ παράγῃται τὰ διὰ τῆς βιομηχανίας ἐξ αὐτῆς κερδαίνόμενα προϊόντα, ὡς λ. χ. ἡ πίσσα, ὁ πισσάσφαλος, τὸ ἔλαιον τῆς τερεβινθίνης κ.λ.π. Ἐπὶ τέλους διὰ τῆς ἀνθρακοποιίας πλησιάζει τις τὰ δάση εἰς τὰς πόλεις, διότι ὁ ξυλάνθραξ, καίτοι πολὺ μικρότερον βάρος καὶ ὄγκον ἔχων, διατηρεῖ σχεδὸν τὴν αὐτὴν δύναμιν τῆς θερμότητος ἣν καὶ τὸ ξύλον. Κατὰ Hartig, (Lehrbuch für Foerster, III, 82), διὰ τῆς ἀνθρακοποιίας ἐλαττοῦται ὁ μὲν ὄγκος τῆς ξυλείας κατὰ τὰ 2/3 περίπου, τὸ δὲ βάρος κατὰ τὰ 4/5 σχεδόν.

Ἐξαιρέσει μικρῶν διαστημάτων ἢ μεταφορὰ τῆς ξυλείας λαμβάνει χῶρον διὰ τοῦ ὕδατος. Οὐδὲν ἄλλο προῖν ἰδιάζει τόσον εἰς τὴν διὰ τοῦ ὕδατος μεταφορὰν ὅσον ἡ ξυλεία, διότι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲν εἶναι ἀνάγκη ὑλικοῦ πρὸς μεταφορὰν, καὶ ἡ μεταφορὰ λαμβάνει χῶρον ἕνεκ ἀν-

θρώπινης συμπράξεως. Εἰς τὴν διὰ ξηρᾶς μεταφορὰν καὶ καλῶν δρόμων ὑπαρχόντων ἢ ἀπόστασις πέντε μιλίων εἶναι ἢ μεγαλειτέρα, εἰς ἣν ἢ καύσιμος ξυλεία οἰκονομικῶς ἀντέχει. Οἰκοδομήσιμος, ναυπηγήσιμος καὶ πρὸς ἐπιπλοποιίαν ξυλεία δύναται νὰ ἀνθῆξαι οἰκονομικῶς εἰς ἀπωτέραν μεταφορὰν μέχρι 10 μιλίων, ἀναλόγως τῆς ἀξίας, ἣν ἔχουσι συγκριτικῶς πρὸς τὸ βάρος αὐτῶν. Εἰς ποίας ἀποστάσεις μεταφορὰν ἀντέχει οἰκονομικῶς ἡ ξυλεία εἶναι ζήτημα τὸ ὁποῖον ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς τιμῆς τῆς ξυλείας εἰς τὸν τόπον τῆς ὑλοτομίας καὶ τῆς ἀγοραίας τιμῆς. Ἡ μεταφορὰ τῆς ξυλείας διὰ τῶν σιδηροδρόμων εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον λίαν δαπανηρά. Εἰς λίαν ἀπομεμακρυσμένα μέρη εἶναι δυνατὴ οἰκονομικῶς ἢ μεταφορὰ τῆς ξυλείας μόνον διὰ τῆς ῥοῆς τοῦ ὕδατος. Τὰ κύρια ἔξοδα ἐνταῦθα συνίστανται εἰς τὴν μεταφορὰν καὶ τὸ ρίψιμον ἐντὸς τοῦ ὕδατος ὡς καὶ τὴν ἀποβίβασιν· ταῦτα ἐπομένως εἶναι τὰ αὐτὰ ἐὰν ἢ ἀπόστασις ἦναι κατὰ τινα μίλια μεγαλειτέρα. Οὕτω π.χ. προσπορίζεται ἡ Δειψία κατὰ μέγα μέρος τὴν καύσιμον ξυλείαν ἐξ ἀποστάσεως 40 μιλίων, τὸ Βερολίνον 40-50 μιλίων· τὴν οἰκοδομήσιμον μάλιστα ξυλείαν πορίζεται ἀπὸ τῆς Πολωνίας καὶ Ῥωσσίας. Ἡ Ὁλλανδία πορίζεται ταύτην ἐξ ἀποστάσεως 100 μιλίων.

Ἡ διὰ τῆς ῥοῆς τοῦ ὕδατος μεταφορὰ προξενεῖ ἀληθῶς ζημίαν τινὰ εἰς τὴν ξυλείαν ἕνεκα τῆς προστριβῆς καὶ προσκρούσεως· αὕτη ἡ ζημία ὑπολογίζεται κατὰ τὴν ποιότητα τοῦ ξύλου καὶ τοῦ ὕδατος εἰς 9-11 ἑκατοστὰ. Ἐπίσης τὸ ὕδωρ καθίστησιν ἐλάσσονα τὴν δύναμιν τῆς θερμότητος τῆς ξυλείας, ἀναλόγως τοῦ χρόνου κατὰ τὸν ὁποῖον ἔμεινεν αὕτη ἐν τῷ ὕδατι. Κατὰ τινὰς χημικὰς ἀναλύσεις τῆς φηγοῦ ἢ δύναμις τῆς θερμότητος ἐλαττοῦται κατὰ 0,268, τῆς δρυὸς 0,295, τῆς σημύδας 0,245, τῆς σφενδάμου 0,334, τῆς μελίας 0,274, τῆς πεύκης 0,158, καὶ τῆς ἐλάτης 0,182.

Τοῦτο ἰσχύει ὅμως περὶ τῆς καυσίμου ξυλείας, διότι αὕτη μόνον ἔχει ἀνάγκην δυνάμεως θερμότητος ἢ οἰκοδομήσιμος καὶ ναυπηγήσιμος ξυλεία τοῦναντίον διὰ τοῦ ὕδατος ἀποκαθίσταται διαρκέστερα. Τίς ἀγνοεῖ λ.χ. ὅτι ἡ ξυλεία τῆς Ἀλαμάνας ἔχει ἰδίως τὴν φήμην αὐτῆς διότι διέρχεται τοῦ Σπερχειοῦ (Ἀλαμάνας) ;

Πλὴν τῆς ξυλείας ἔχει τις καὶ ἄλλας ὠφελείας ἐκ τῶν δασῶν. Τὰ δάση ζωογονοῦσι τὴν κτηνοτροφίαν παρέχοντα βοσκὴν εἰς τὰ κτήνη, καθόσον αἱ καλλιεργούμεναι γαῖαι δὲν ἐπαρκοῦσι πρὸς διατροφήν τῶν μὴ ἐν τοῖς σταύλοις ἐνδαιτωμένων ζώων. Κατὰ τινα ὑπολογισμὸν ἐπὶ ἐκτάσεως 2,000 γρεμμάτων δάσους βοσκοῦσι 33 βόες, 11 μοσχάρια, 1 ἵππος, 16 πρόβατα καὶ 2 χοῖροι. Ἐὰν λοιπὸν ὑπολογίσωμεν τὴν ἀξίαν τῆς βοσκῆς τοῦ δάσους ἐκ τῆς τροφῆς μόνον,

οὕτως εὐρίσκομεν ὅτι ἡ τροφή τῶν ἀνωτέρω ζώων, δηλ. 33 βοῶν, 11 μοσχαρίων, 1 ἵππου, 16 προβάτων καὶ 2 χοίρων, τὸ ἔλκον 63 κεφαλῶν, εἶναι ἀξίας 1890 δραχμῶν ἐπομένως ἡ ἔκτασις 2,000 στρεμμάτων δάσους ἀποφέρει πρόσδοτον ἐκ τῆς βοσκῆς 1890 δρ., ἤτοι 1 δρ. σχεδὸν κατὰ στρέμμα. Οὐχ ἤττον πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι οἱ ἀνωτέρω ὑπολογισμοὶ ἰσχύουσι διὰ μέρη, ἔνθα ἡ διατήρησις τῶν ζώων λίαν δαπανηρὰ καὶ ἡ τιμὴ τοῦ κρέατος μεγάλη.

Ἡ ἐκ τῆς βοσκῆς πρόσδοτος ἐστὶ μεγαλειτέρα, φυσικῶς τῷ λόγῳ, εἶναι ὅταν καὶ ὁ καρπὸς τῶν δένδρων χρησιμεύῃ πρὸς τροφήν τῶν ζώων. Οὕτω π. χ. ὁ καρπὸς τῆς δρυὸς, ἡ θάλανος, εἶναι σημαντικώτατος διὰ τὴν θρέψιν τῶν χοίρων.

Ἐπὶ ἐκτάσεως 12,850 στρεμμάτων δάσους ἐν Οὐγγαρίᾳ ἐτρέφοντο 30-40,000 χοίρων ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ θρέψις τῶν χοίρων εἶναι σημαντικώτερα καὶ τῆς ἐκ τῆς ξυλείας πρόσδοτου. Ἐπίσης ἐξαιρετος τροφή πρὸς θρέψιν τῶν χοίρων εἶναι τὸ ἄγριον κάστανον καὶ ὁ καρπὸς τῆς φηγού. Ἄλλα καὶ οἱ παρ' ἡμῖν ἰδιοκτητῆται δρυῖνων δασῶν γνωρίζουσι κάλλιστα τὴν ἐκ τῆς βοσκῆς τῶν χοίρων πρόσδοτον.

Πλὴν οὐχὶ μόνον τροφήν παρέχει τὸ δάσος εἰς τὰ ποιμνία, ἀλλὰ καὶ προφυλάττει τοὺς περιπλανωμένους ποιμένας μετὰ τῶν ποιμνίων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ψύχους καὶ τῆς βροχῆς τοῦ χειμῶνος ὡς καὶ ἀπὸ τοῦ καύσωνος τοῦ θέρους· μάλιστα παρ' ἡμῖν, ἔνθα, ἐνεκα τοῦ μικροῦ διαστήματος τοῦ χειμῶνος, τὰ ποιμνία σταύλων στεροῦνται. Ἄλλα καὶ αὐτὰ τὰ ἐν τοῖς σταύλοις ἐνδαιτώμενα ζῶα ἔχουσιν ὠφέλειαν ἐκ τῶν δασῶν, τὴν στρωμνὴν αὐτῶν ἐκ τοῦ πίπτοντος φύλλωματος τοῦ δένδρου ποριζόμενα. Τῆς πεύκης μάλιστα τὰ φύλλα προτιμῶνται καὶ τοῦ ἀχύρου διὰ τὴν στρωμνὴν τῶν ζώων. Τοῦτο εἶναι μεγάλης σημασίας διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἔνθα ὁ κατακερματισμὸς τῆς ἰδιοκτησίας μέγας· διότι ἐνταῦθα ζητῶν τις νὰ ἐξαγάγῃ ἐκ τῆς ἰδιοκτησίας αὐτοῦ, φυσικῶς τῷ λόγῳ, ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλειτέραν πρόσδοτον, καταβάλλει πολλὴν ἐργασίαν καὶ πολλὰ κεφάλαια, φυτεῖων αὐτὴν δι' ἀμπέλων, ἔλαιων κ.λ.π. Ἄλλὰ τοιουτοτρόπως στερεῖται τις τῶν ἀναγκαίων ἀχύρων πρὸς στρωμνὴν τῶν ζώων αὐτοῦ, ἅτινα εὐκόλως δύναται νὰ ἀντικαταστήσῃ διὰ τῶν πίπτοντων τῶν φύλλων τῶν δένδρων. Τοῦτο πράττει ὁ μικρὸς γεωργὸς τῶν μερῶν τοῦ κάτω Ῥήνου, τοῦ ὁποίου ἡ ἰδιοκτησία οὐσα τριῶν στρεμμάτων συνήθως ἐπάσχολεῖται ὑπὸ φυτειῶν, ὡς λ.χ. τοῦ ἐρυθροδάνου, τῆς βρυωνίας, τοῦ καπνοῦ κ.λ.π.

1. Ἄλλα καὶ καρποὺς πρὸς τροφήν τῶν ἀνθρώπων παρέχει τὸ δάσος, ὡς τὴν πιτυεῖδα, τὸ κάστανον κ.λ.π. Πολλὰ δάση καστανεῶν μάλιστα ἐγκυαντίζονται καὶ ἀποφέρουσι, φυσικῶς τῷ λόγῳ, λίαν σημαντικὴν πρόσδοτον.

Κατὰ τινὰ ὑπολογισμὸν ἀπὸ 2 $\frac{1}{2}$ στρεμμάτων δάσους φηγῶν (ἐπὶ καλοῦ ἐδάφους) ἐάν μὲν τὰ δένδρα ἦναι ἡλικίας 80 ἐτῶν, παράγονται 781 ὄκ., ἐάν δὲ 100 ἐτῶν, 773 ὄκ., καὶ 120 ἐτῶν, 703 ὄκ. φύλλων ξηρῶν. Ἐπίσης ἕτερος διάσημος γεωργὸς συνῆξεν ἀπὸ 2 $\frac{1}{2}$ στρεμμάτων δάσους πεύκων 50-60 ἐτῶν 10,924 ὄκ. φύλλων.

Τὸ δάσος πλὴν τῆς ξυλείας παρέχει καὶ ἄλλα ἀκατέργαστα ὑλικά εἰς τὴν βιομηχανίαν οὕτω π. χ. ἐκ τῶν καρπῶν τῆς φηγού κατασκευάζεται ἔλαιον. Ἐν τῇ μεσομυθρινῇ Γερμανίᾳ καὶ Οὐγγαρίᾳ γίνεται ἰκανὴ χρῆσις αὐτοῦ τοῦ ἐλαίου εἰς τὴν τροφήν. Τὸ ἔλαιον ὅμως τοῦτο δὲν ἰδιάζει πρὸς φωτισμὸν, διότι ταχέως καιεῖται. Ἀπὸ 39 ὄκ. καρπῶν φηγῶν ἄνευ φλοιῶν παράγονται δι' ἀπλῆς 4 1/2 ὄκ., διὰ δὲ θερμῆς πίεσεως 1 1/2-2 1/2 ὄκ. ἀκαθάριστου ἐλαίου. Ἐπίσης καρποὶ ἀγρίων ὄπωροφόρων δένδρων χρησιμεύουσιν οὐχὶ μόνον πρὸς θρέψιν ζώων ἀλλὰ καὶ πρὸς παραγωγὴν ὄξους. Ὑπάρχουσι χωρία εἰς τὸ Harz τῆς Πρωσίας, τὰ ὅποια ἔχουσιν ἐτήσιον εἰσόδημα πλεόντων 8,500 δραχμῶν ἐκ τῶν ἀγρίων λεπτοκαρύων. Κτήματι ἐν Γερμανίᾳ ἀπὸ 82 ἀγρίας ἀπιδέας ἀποφέρει ἐτήσιον εἰσόδημα (δι' ἐνοικιάσεως!) 252 δραχμῶν, ὁ δὲ καρπὸς χρησιμεύει πρὸς παραγωγὴν ὄξους.

Ἄξιον μνείας πρὸς τοῦτοις εἶναι τὸ εἰσόδημα ἐκ τῶν φλοιῶν τῶν δένδρων. Ὁ φλοιὸς τῆς δρυὸς λ. χ. εἶναι μεγάλης σημασίας διὰ τὴν βυρσοδεψικὴν βιομηχανίαν, ὡς ἐπίσης ἡ θάλανος καὶ τὸ κικίδι. Ἡ Ἑλλάς εὐτυχῶς πλουτεῖ βυρσοδεψικῶν ὑλῶν· οὐχ ἤττον ἐπειδὴ ἡ βυρσοδεψικὴ βιομηχανία, ἂν καὶ μία ἀπὸ τὰς μᾶλλον εὐδοκίμψασας παρ' ἡμῖν, ἐστὶ ἐν τοῖς σπαργάνοις κεῖται, δὲν καταβάλλεται εἰσέτι ἡ δέουσα καλλιέργεια τῶν δασῶν πρὸς ἀπόκτησιν τῶν βυρσοδεψικῶν ὑλῶν. Ἐν Γερμανίᾳ αἱ κατὰ καιροὺς κυβερνήσεις ἠννόησαν τὴν ἀνάγκην τῶν βυρσοδεψικῶν ὑλῶν καὶ ἐνεθάρρουν τὴν ἐμφύτευσιν δρυῖνων δασῶν πρὸς προσπορισμὸν τοῦ φλοιοῦ. Ἡ φήμη τοῦ βέρματος τῆς Πρωσίας καὶ ἰδίως τοῦ Ῥήνου βασιζέται σχεδὸν μόνον ἐπὶ τῆς καλλιτέρας βυρσοδεψικῆς ὕλης. Πλὴν τῶν βυρσοδεψικῶν ὑλῶν προσποριζόμεθα ἐκ τῶν δασῶν καὶ ἄλλα προϊόντα διὰ τὴν βιομηχανίαν, ὡς λ.χ. τὴν ῤητίνην ἣτις χρησιμεύει πρὸς παραγωγὴν διαφόρων βιομηχανικῶν προϊόντων, ὡς π. χ. τῆς τερεβινθίνης, τοῦ ἐλαίου τῆς τερεβινθίνης, τῆς πίσσης, τοῦ πισσασφάλτου κ.λ.π. Ἐνταῦθα κρίνομεν εὐλογον νὰ προσθέσωμεν ὅτι αἱ ἀνωτέρω προσωφέλειαι τοῦ δάσους πρέπει νὰ προσπορίζωνται μετὰ τινος μέτρου, ἄλλως ἡ ὠφέλεια εἶναι μηδαμινὴ συγκρινομένη πρὸς τὴν βλάβην ἣν προξενεῖ τις εἰς τὸ δάσος. Οὕτω π. χ. τὸ πίπτον φύλλωμα χρησιμεύει ὡς λίπασμα εἰς τὸ δάσος, ἐπομέ-

ως δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ἀφαιρῆ τις ὄλον τὸ πᾶσον φύλλωμα, ἀλλ' ὠρισμένον μέρος αὐτοῦ.

Ἐπίσης δι' ἀπερισκέπτου ἐξαγωγῆς τῆς ρητίνης οὐχὶ μόνον ἡ περαιτέρω ἀνάπτυξις τοῦ δένδρου ἀδύνατος καθίσταται, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπάρχον καταστρέφεται. Πολλαχοῦ παρ' ἡμῖν λ. χ. τρυπᾷ τις τὴν πύκην πρὸς ἐξαγωγήν ρητίνης λίαν ἐνωρῖς, ἐνῶ τοῦτο γινόμενον ὅταν τὸ δένδρον εἰς τὴν τελείαν αὐτοῦ ἀνάπτυξιν ἐφθασεν, ἦττον ἐπιζήμιον αὐτῷ καθίσταται. Ἐν Γασκωνίᾳ π. χ. θεωρεῖται ὅτι ἡ πύκη εἶναι κατάλληλος πρὸς ἐξαγωγήν ρητίνης, ὅταν ἡ περίμετρος εἰς ἐνὸς μέτρου καὶ τεσσαράκοντα ἑκατοστῶν ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ᾗναι 90 ἑκατοστῶν μέχρι ἐνὸς μέτρου τότε εἶναι καὶ τὸ δένδρον συνήθως 20-25 ἐτῶν ἡλικίας.¹ Ἐν Σολωνίᾳ, ἐνθα ὀλιγώτερον ἀναπτύσσεται ἡ πύκη, ἀρχονται τῆς ἐξαγωγῆς τῆς ρητίνης ὅταν ἡ περίμετρος τῆς πύκης εἰς τὸ ἄνω ῥηθὲν ὕψος ᾗναι 80 ἑκατοστῶν. Ἐπίσης ἀνάγκη ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν νὰ ἡσυχάζῃ τὸ δένδρον οὕτω π. χ. ἀνὰ ἑπτὰ ἢ ὀκτῶ ἐτῆ. Ὡσαύτως ἡ ἐξαγωγή τῆς ρητίνης δύναται νὰ γίνηται τεχνικώτερον, ὥστε τὸ δένδρον νὰ ὑποφέρῃ πολὺ ὀλιγώτερον καὶ ἀλλαγῆ μὲν, ὡς ἐν Γαλλίᾳ, οἱ ρητινοσυλλέκται εἶναι ἐφοδιασμένοι διὰ τεσσάρων πρὸς τοῦτο ἐργαλείων,² ἐπίσης διὰ καλαθίων πρὸς σύναξιν τῆς ρητίνης καὶ ἐλαφρᾶς κινητῆς κλίμακος, ἐν ᾧ παρ' ἡμῖν δύο μόνον ἐργαλεῖα ἔχει ὁ ρητινοσυλλέκτης, τὴν σκεπάρνῃν καὶ τὴν ἀξίνην τὰ καλάθια ἀναπληροῦσιν αἱ εἰς τὸ στέλεχος τοῦ δένδρου κατασκευαζόμεναι μεγάλαι ὀπαί (!) πελεκῶνται δὲ τὰ δένδρα κατὰ τρόπον θανατηφόρον, ἰδίως ἐν Εὐβοίᾳ.

Ἄλλὰ καὶ ἡ ἐκ τῆς βοσκῆς τῶν δασῶν πρόσδοδος ἀποβαίνει μνηδαμινή, ὅταν τὰ πόμυνα ἀδιακρίτως εἰς τὰ δάση ἐβόσκωσι. Κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν παρ' ἡμῖν σύστημα τῆς δασοκομίας δὲν δύναται νὰ προφυλαχθῶσι τὰ ἀρτιφυῆ δάση ἐκ τῆς καταστροφῆς τῶν νεομομένων ζώων, ἐκτὸς ἐὰν ἀπαγορεύσωμεν παντελῶς τὴν εἰς τὰ δάση βοσκὴν, διότι κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν σύστημα καθ' ἅπαν τὸ δάσος ἐλαστάνουσι δένδρα. Τοῦτο ὅμως ἀσύμφορον, καθόσον αἱ καλλιεργούμεναι γαῖαι καὶ αἱ φυσικαὶ νομαὶ δὲν ἐξαρκοῦσι πρὸς διατροφὴν τῶν ζώων, καὶ καθόσον τὰ δάση χρησιμεύουσιν ὡς καταφύγιον εἰς τὰ ζῶα κατὰ τὸ δριμύ ψυχρὸν τοῦ χειμῶνος καὶ τὸν ὑπερβολικὸν καύσωνα τοῦ θέρους. Ἡ καταστροφὴ τῶν ἀρτιφυῶν δασῶν εἶναι πολὺ μεγαλειτέρα ἢ ἡ καταστροφὴ ἴσης ἐκτάσεως σπαρτῶν, διότι ἐνταῦθα μὲν μόνον ἐνὸς ἔτους, ἐν ᾧ ἐκεῖ πολλῶν ἐτῶν καρποὶ καταστρέφονται.³ Ὅπως προφυλάττωνται τὰ ἀρτι-

φυῆ δάση ἀπὸ τὰ ζῶα, ἀνάγκη νὰ εἰσαχθῇ τὸ σύστημα, κατὰ τὸ ὁποῖον τὸ δάσος εἶναι διηρημένον εἰς τεμάχια καὶ καθ' ἕκαστον ἔτος ὑλοτομεῖται ἐν τούτων· οὕτως ὥστε ἕως οὐ ἔλθῃ πάλιν ἡ σειρὰ αὐτοῦ νὰ ἔχῃ ἀναπτυχθῇ. Ὁ ἀριθμὸς ἐπομένως τῶν τεμαχίων ὀρίζεται ἐκ τῆς ταχείας ἢ βραδείας ἀναπτύξεως τοῦ δένδρου καὶ ἐκ τῆς ἡλικίας αὐτοῦ καθ' ἣν λαμβάνει χώραν ἡ ὑλοτομία, δι' ἧς καὶ διακρίνομεν τὰ ἐξῆς τρία συστήματα ὑλοτομίας.

α') Τὸ σύστημα καθ' ὃ τὰ ὑλοτομούμενα δένδρα ἔχουσι φθάσει τὴν τελείαν αὐτῶν ἀνάπτυξιν. (Futaie Hochwald.)

β') Τὸ σύστημα καθ' ὃ τὰ ὑλοτομούμενα δένδρα δὲν ἔχουσι φθάσει τὴν τελείαν αὐτῶν ἀνάπτυξιν. (Taillis simple Niederwald.)

γ') Τὸ σύστημα καθ' ὃ ὑλοτομεῖ τις μὲν ὡς καὶ κατὰ τὸ τελευταῖον πρὶν τὰ δένδρα φθάσει τὴν τελείαν αὐτῶν ἀνάπτυξιν, ἀλλ' ἀφίνει καὶ τινα νὰ ἀναπτυχθῶσι τελείως. (Taillis sous futaie. Mittelwald.)

Τὰ συστήματα ταῦτα τῆς ὑλοτομίας δὲν ἐφαρμόζονται ἐπὶ τοῦ παρ' ἡμῖν ἐπικρατοῦντος συστήματος τῆς δασοκομίας, κατὰ τὸ ὁποῖον τὸ δάσος δὲν εἶναι διηρημένον εἰς τεμάχια, ἀλλὰ θεωρεῖται ὅλον ὡς ἐν, καὶ ὑλοτομεῖ τις καθ' ὅλον ἐπομένως τὸ δάσος ἀδιακρίτως. Κατὰ τὰ ἀνωτέρω τρία συστήματα ὑλοτομίας δύναται νὰ ἐμποδισθῇ ἢ εἰς τὰ ἀρτιφυῆ δάση βοσκὴ, καθόσον ἀρτιφυῆ δάση θέλουσιν εἶσθαι μόνον εἰς τὰ τελευταῖον ὑλοτομηθέντα τεμάχια. Ἀπαιτεῖ μὲν ἐν γένει μεγαλειτέραν ἐπιμέλειαν τοῦτο τὸ σύστημα τοῦ νῦν παρ' ἡμῖν ἐπικρατοῦντος, ἀλλ' εἶναι πλὴν τῶν ἀνωτέρω καὶ ἄλλων καλῶν αἰτίων· οὕτω π. χ. προφυλάττωνται τὰ ἀρτιφυῆ δάση ἀπὸ τῆς ὑλοτομίας, διότι οὔτε ὑλοτομία οὔτε βλάστησις λαμβάνει χώραν καθ' ἅπαν τὸ δάσος ὡς κατὰ τὸ νῦν παρ' ἡμῖν ἐπικρατοῦν σύστημα, ὑπερλίαν ἐπιζήμιον, καθόσον τὸ ἐκκοπὲν δένδρον καταπίπτειν θραύει τὰ περίξ δενδρίδια· ἐπίσης ταῦτα βλάπτονται διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἀπὸ τοῦς ἐργάτας κατὰ τὴν μεταφορὰν τῆς ἐκκοπέσεως ξυλείας.

Ἄλλὰ καὶ αὕτῃ ἡ ἐπίβλεψις τῶν ὑλοτόμων τὴν σήμερον ἀποβαίνει δυσκολωτάτη, καθόσον ἡ ὑλοτομία λαμβάνει χώραν καθ' ὅλον τὸ δάσος.

Καὶ ὅμως πρακτικῶς ἐξεταζομένου τοῦ πράγματος, ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ὑπάρχουσι περιστάσεις, κατὰ τὰς ὁποίας τὸ παρ' ἡμῖν ἐπικρατοῦν δασοκομικὸν σύστημα προτιμώτερον· ὡς π. χ. ὅταν τὰ δάση προφυλάττωσιν ἡμᾶς καὶ τὰς γαῖας ἀπὸ τῶν ἀνέμων· διότι ἐὰν ἐνταῦθα ὑλοτομῶμεν παντελῶς κατ' ἔτος ἐν μέρος, τότε θέλομεν προσβάλλεσθαι ἐκεῖθεν ὑπὸ τῶν ἀνέμων· προτιμώτερον λοιπὸν ἐν τοιαύταις περιστάσεσιν ἡ ὑλοτομία νὰ λαμβάνῃ χώραν ἀ-

1. Paréchal M. A. Boitel, Mise en valeur des terres pauvres par le pin maritime.

2. Pelle du resinier, barrasquite du resinier, pousse du resinier, hbechet du resinier.

3. Paréchal Sinclair Grundgesetzze, 63.

διακρίτως εἰς τὸ δάσος, καὶ οὐδὲν μέρος, νὰ ἀποδοῦται ἐξ ὁλοκλήρου.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἔπεται ὅτι πᾶσαι αἱ προσφέλλειαι τοῦ δάσους, πρέπει γὰ ἐκπορίζονται μετὰ τινος μέτρου.

Περαιόντες, τὰς προσωφελλείας τοῦ δάσους, δ-φείλομεν νὰ μνημονεύσωμεν ὅτι τὸ δάσος ἔχει καὶ ἕτερον προσόν, νὰ συντηρῆ δηλ. τὸ κυνήγιον, παρέχον εἰς αὐτὸ ἀσφαλῆ κατοικίαν ἀπὸ τῆς ἐπιβουλῆς τοῦ ἐχθροῦ. Διὰ τοῦτο βλέπομεν ὅτι καταστροφόμενον τοῦ δάσους καὶ τὸ κυνήγιον ἐξαρτάνεται. Ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι καὶ τὴν σήμερον ἐνθυμούμενοι ἄλλοτε τὸ βόρειον μέρος τῆς Εὐβοίας γέμον ἐλάφων καὶ ἀγριοχοίρων, οἱ ὁποῖοι καταστροφόμενων τῶν δασῶν ἐξηφανίσθησαν καὶ σήμερον εἶναι σπανιώτατοι.¹ Ἀληθῶς, μετ' αὐτῶν ἐξηφανίσθησαν καὶ τινὰ ἄγρια ζῶα, ὡς ὁ λύκος· τοῦτο ἴσως εἶναι τὸ μόνον καλὸν, τὸ ὁποῖον ἔχομεν ἐκ τῆς καταστροφῆς τῶν (ἐπὶ ἐδάφους πρὸς οὐδεμίαν ἄλλην καλλιέργειαν ἰδιόζοντος) παρ' ἡμῖν δασῶν.

Ἄλλ' οὐχὶ μόνον τὰ ζῶα γνωρίζει νὰ ἐλύσῃ τὸ δάσος, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον, συμβάλ-λον εἰς τὸν κλλωπισμὸν τοῦ τόπου. Εἶναι ἀληθῶς ὁ παράδεισος, ὁ κῆπος τῆς Ἐδέμ. Τὸ δένδρον φαίνεται μετέχον τῆς λύπης καὶ χαρᾶς ἡμῶν.

. . . Tenerisque mees incidere amores
Arboribus Crescent illae; Crescetis amores!
(Virg.)

Εἰς ταῦτα τὰ θέληγτρα τῶν δασῶν καὶ μόνον δύναται τις νὰ ἀποδώσῃ ὅτι διάφοροι ξένοι ἠγόρασαν κτήματα παρ' ἡμῖν σχεδὸν μόνον εἰς μέρη δασώδη, ὡς ἐν τῷ ἀρκτικῷ λ.χ. μέρει τῆς Εὐβοίας. Ὁ δὲ ἀριθμὸς τούτων ἤθελεν εἶναι πολλὸ μεγαλειότερος, ἐὰν ἢ παρ' ἡμῖν συγκοινωνία ἦτο καλλιτέρα.

Τοσαύτην ἐντύπωσιν προξενούσι τὰ δάση εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὥστε κατὰ τοὺς παλαιούς χρόνους καὶ ἡ καταγωγή τοῦ ἀνθρώπινου γένους, ἐκ τῶν δένδρων ἐδοξάζετο καὶ θρησκευτικῶς ταῦτα ἐλατρεύοντο· οὕτω π.χ. οἱ Τρῶες, οἱ Ἕλαιοι καὶ οἱ Δωριεῖς κατήγοντο ἀπὸ τῆς δρυός· ἐπίσης οἱ Σκανδιναβοὶ ἐκ τῆς μελιάς καὶ τῆς κλήθρας. Ἄπσαι σχεδὸν αἱ θεότητες παρὰ τοῖς ἀρχαίοις εἶχον καὶ τὸ ἱερὸν ἄλσος αὐτῶν· οὕτω π.χ. ὁ Ἀσκληπιὸς ἐν Ἐπιδαύρῳ, ὁ Ποσειδῶν ἐν Ὀρχήστῳ, ὁ Ζεὺς ἐπὶ τῆς Ἰδης, ἡ Ἀφροδίτη ἐν Πάφῳ κ.λ.π. Ἄπαιτες σχεδὸν οἱ ἀρχαῖοι λαοὶ ἀπένεμον θρησκευτικὴν λατρείαν εἰς τι δένδρον· οὕτω παρὰ τοῖς Γάλλοις ἦσαν ἱερὰ τὰ δρύινα δάση, παρὰ τοῖς Γερμανοῖς ἦτο ἡ δρῦς ἱερὰ εἰς τὸν θεὸν Βόδαν, παρὰ τοῖς Πέρσαις ἡ κυπάριστος, παρὰ τοῖς Σλάβοις ἡ φιλυρέα ἦτο ἱερὰ εἰς τὴν Κρασοπάαν, τὴν θεὰν τοῦ Ἐρωτος, παρὰ τοῖς Ἀρξίν ὁ φοῖνιξ κ.λ.π.

Καὶ παρ' ἡμῖν ἔτι τὴν σήμερον τὰ περίξ ἐκκλησίας ἢ παρεκκλησίου δένδρα θεωροῦνται ἱερὰ.

A. Γ. Τομπάζου.

ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ἡ ἐγκαθίδρυσις τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ μετὰ τὴν ἀναγνώρισιν αὐτοῦ ὡς θρησκείας τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους, δὲν ἐπετεύχθη εὐχερῶς οὐδ' ἄνευ ἀγῶνων καὶ παραχωρήσεων. Πᾶσα νέα θρησκεία δὲν δύναται νὰ καταλάβῃ τὴν θέσιν τῆς προηγηθείσης ἀποτόμως, προσκρούουσα δὲ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων ἐκείνης, πολλάκις κλονίζεται ἐπικινδύνως καὶ καταρρέει προτοῦ ῥιζωθῆ. Ἐπὶ αὐτοῦ τοῦ πέμπτου μετὰ Χριστὸν αἰῶνος ἡ τύχη τοῦ Χριστιανισμοῦ ἦν ἀμφίβολος ἔτι· ἔδει οὐ μόνον νὰ παλαίσῃ κατὰ τοῦ κατακλύσαντος τότε τὰ πνεύματα φιλοσοφικοῦ μυστικισμοῦ τῶν Γνωστικῶν καὶ τῶν Νεοπλατωνικῶν, καὶ νὰ καταπνίξῃ τὰ σπέρματα τῶν παμπληθῶν δογματικῶν αἱρέσεων, αἵτινες ἐνωρὶς ἀναφεῖσαι διήρουν ἐσωτερικῶς καὶ ἐξησθένουν αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ νὰ καταστρέψῃ πᾶν λείψανον τῆς ἀρχαίας πολυθείας, εἰς ἣν μετ' ἐπιμονῆς ἐνέμενον ὁ λαὸς, καὶ πρὸ πάντων οἱ ἀγρόται. Διότι εἰς αὐτοὺς ἐφαίνετο ἀκατάληπτόν τι καὶ κενότροπον ἢ νέα θρησκεία, ἀντικαθιστῶσα δι' ἀγνώστου κόσμου μεταφυσικῶν ἰδεῶν καὶ ἀφηρημένων τύπων τὴν προσωποποίησιν τῆς φύσεως, ἐφ' ἧς ἐδασίζετο ἡ πολυπλοκὸς καὶ πλουσίαι μυθολογία αὐτῶν, καὶ τὴν πομπώδη καὶ εὐθυμον ἐξωτερικὴν αὐτῶν λατρείαν. Αἱ σύνοδοι καὶ οἱ χριστιανοὶ ἱεράρχαι, κατιδόντες τὸ ἀνεφικτόν τῆς καθαρᾶς καὶ ἀμιγροῦς εἰσαγωγῆς τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, ἠνέχθησαν τὴν διατήρησιν τῶν ἐκ τῆς πολυθείας ἐκπηγαζουσῶν παραδόσεων καὶ προλήψεων, φροντίσαντες μόνον νὰ περιβάλλωσιν αὐτὰς διὰ χριστιανικοῦ καλύμματος. Μετὰ τὴν ἐδραίωσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ ἡ ἐκκλησία ἐδοξίμασε καὶ πάλιν νὰ ἀποσκορακίσῃ ὡς ἐκφύλλους καὶ ἀσθεβεῖς αὐτάς, ἀλλ' αἱ προσπάθειαι τῆς ἀπέβησαν τὸ πλεῖστον ἄγονοι, δι' ὅσας πρὸ πάντων ἐκ τε τῆς πολυχρονίου διατηρησεῶς τῶν καὶ ἐκ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ λαοῦ κατέστησαν συμφυεῖς αὐτῶν. Οὕτω δὲ περισέβησαν μέχρις ἡμῶν πλεῖστοι μῦθοι καὶ ἔθιμα τῆς ἀρχαίας θρησκείας, τὰ μὲν μικρὸν παρηλλαγμένα καὶ εὐχερῶς διαγιγνώσκόμενα, τὰ δὲ ἀμυδρὰ μόνον ὑποκρύπτοντα ἔχνη τῆς παλαιᾶς αὐτῶν καταγωγῆς.

Ἐπὶ τὴν ἐποψὴν ταύτην ἀρκούντως περίεργος εἶναι ἡ ἐξέτασις τῶν συναξαρίων, ἐν οἷς ἐναποταμιεύθησαν πολλαὶ μυθολογικαὶ παραδόσεις, ἐπὶ τὸ χριστιανικώτερον μεταπλασθεῖσαι. Ὁ διακεκριμένος Γάλλος ἀκαδημαϊκὸς Ἀλφρέδος Μωρῦ ἐν ἰδίῳ σπουδαιωτάτῳ *Δοκιμῳ περὶ τῶν μεσαιωνικῶν συναξαρίων* κατέδειξε ὅποια ἐκ τῆς

1. Περὶ τοῦ εἰς τὰς Κυκλάδας, κυνήγιου πραγματεύεται ὁ Erhard (Faunader Cycladen.)